SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 262/2024-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a zo sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [redacted], zastúpeného advokátom JUDr. Mariánom Maholányim, Priemyselná 1/A, Bratislava, proti uzneseniu Okresného súdu Banská Bystrica sp. zn. 26Ek/1266/2023 z 21. februára 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.
Ústavná sťažnosť a argumentácia sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 9. apríla 2024 domáhal vyslovenia porušenia svojich základných práv na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a ochranu majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Tiež navrhoval zrušiť výrok II namietaného uznesenia a priznať náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ ako povinný sa návrhom domáhal zastavenia exekúcie. Vyšší súdny úradník okresného súdu uznesením zo 16. januára 2024 exekúciu zastavil podľa § 61k ods. 1 písm. d) Exekučného poriadku (výrok I), zaviazal oprávneného nahradiť súdnemu exekútorovi trovy exekúcie 26 eur (výrok II) a sťažovateľovi náhradu trov exekučného konania nepriznal (výrok III). Vyšší súdny úradník nepriznal sťažovateľovi nárok na náhradu trov exekučného konania, pretože si ho sťažovateľ neuplatnil.

3. Sťažovateľ proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka podal sťažnosť. Okresný súd namietaným uznesením zrušil výrok III uznesenia vyššieho súdneho úradníka a žiadnemu z účastníkov nepriznal náhradu trov sťažnostného konania. Bol toho názoru, že uznesenie vyššieho súdneho úradníka nebolo v súlade s § 220 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“). Čo sa týka nepriznania

trov sťažnostného konania účastníkom konania, uviedol, že predmetom rozhodovania o sťažnosti nebola vec sama (spor o dôvodnosť vedenia exekúcie vyúsťujúci k zastaveniu exekúcie), ale len trovy exekučného konania, v dôsledku čoho účastníkom konania nemohol vzniknúť nárok na náhradu trov exekučného konania (bod 18 namietaného uznesenia).

4. Sťažovateľ v úvode uviedol, že je mu známa rozhodovacia činnosť ústavného súdu týkajúca sa trov konania, ale vyjadruje presvedčenie, že namietané uznesenie vo výroku II je formalistické a ústavné neudržateľné. Tvrdil, že aj napriek tomu, že Exekučný poriadok o náhrade trov sťažnostného konania mlčí, nemožno uvedené pripísať na jeho ťarchu. Podľa názoru sťažovateľa je potrebné na trovy sťažnostného konania analogicky uplatniť čl. 4 CSP. Okrem iného uviedol, že namietaným uznesením okresného súdu došlo k odopretiu práva na náhradu účelne vynaložených trov sťažnostného konania, čím sa odopiera inak legitímne očakávanie na náhradu nákladov úspešnému účastníkovi konania. Rovnako uviedol, že okresný súd v obdobných veciach (pri návrhoch na zastavenie exekúcie) priznáva náhradu trov sťažnostného konania, odkazujúc na uznesenie okresného súdu sp. zn. 30Ek/2950/2022 z 27. apríla 2023.

II.
Vyjadrenie okresného súdu a sťažovateľa

5. Ústavný súd uznesením sp. zn. II. ÚS 262/2024 zo 14. mája 2024 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu.

6. Okresný súd vo vyjadrení zotrval na odôvodnení namietaného uznesenia vo všetkých jeho aspektoch. Tvrdil, že sťažovateľovi v namietanom uznesení ozrejmil, prečo mu trovy sťažnostného konania nepriznal. Ďalej uviedol, že v rámci svojej ustálenej rozhodovacej činnosti priznáva náhradu trov exekúcie jej účastníkom aj v sťažnostnom konaní, avšak podmienkou priznania náhrady trov sťažnostného konania musí byť aspoň nepatrná časť vymáhaného nároku. Podľa názoru okresného súdu je jeho rozhodovacia činnosť v súlade s § 199d ods. 2 Exekučného poriadku.

7. Okresný súd preto tvrdil, že:

(a) Náhrada trov exekúcie na rozdiel od platenia trov je inštitút vzájomný medzi oprávneným a povinným a tiež štátu voči tým, ktorí mali pri dokazovaní nejakú povinnosť;

(b) Oprávnený nahrádza trovy exekúcie povinnému, až dôvod zastavenia exekúcie možno oprávnenému pričítať (objektívna zodpovednosť oprávneného za zastavenie);

(c) Nahrádzajú sa len účelné trovy povinného;

(d) Súd rozhoduje o náhrade trov exekúcie iba v súvislosti s konaním o návrhu na zastavenie exekúcie povinného (v prípadoch rozhodovania o iných procesných podaniach v rámci exekučného konania exekučný súd o náhrade trov nerozhoduje);

(e) Trovy exekúcie sťažovateľa nie sú predmetom exekučného konania a ani nie sú relevantnými dôvodmi, ktoré sa majú uvádzať v návrhu na zastavenie exekúcie a pre ktorú má exekúciu súd zastaviť, odkazujúc na § 611 ods. 3 prvú vetu Exekučného poriadku;

(f) V sťažnostnom konaní proti rozhodnutiu o návrhu na zastavenie exekúcie sa rozhoduje aj o náhrade trov exekúcie účastníkov sťažnostného konania, ale len za tej podmienky, že sťažovateľ učinil predmetom sťažnostného konania aspoň časť predmetu exekúcie;

(g) Rozhodovacia činnosť v oblasti trov má svoj vlastný spád (mnohokrát aj s omylmi rozhodovacieho subjektu) a účastníci konania nad touto činnosťou nemajú kontrolu a nemajú nad nimi až takú dispozíciu ako so žalovaným nárokom.

8. Okresný súd ďalej uviedol, že argumentáciu prezentovanú v rozhodnutí, na ktorú poukazuje sťažovateľ v ústavnej sťažnosti, ktorým súd priznal oprávnenému nárok na náhradu trov sťažnostného konania, považuje za nekorektnú. Dodáva, že v rozhodnutí, na ktoré poukázal sťažovateľ, bol predmetom sťažnosti aj samotný predmet exekúcie, a preto nie je sťažovateľom uvedené rozhodnutie totožné s namietaným rozhodnutím.

9. V závere okresný súd zdôraznil, že súčasná úprava Exekučného poriadku neumožňuje priznávanie náhrady trov exekúcie v rámci sťažnostného konania, ak predmetom sťažnosti sú iba trovy, že v danej veci nemožno ani spravodlivo uložiť oprávnenej, aby znášala trovy sťažnostného konania, ktorých prieskum ani sama neiniciovala. Tiež dodal, že zaviazať oprávnenú, ktorá sa 10 rokov bezúspešne domáhala svojho práva, aby napokon nahradila trovy sťažnostného konania, považuje za mimoriadne nespravodlivé v rozpore so všetkými princípmi materiálneho právneho štátu.

10. Sťažovateľ v replike uviedol, že nesúhlasí s vyjadrením okresného súdu, pričom vyjadril podozrenie z možnej subjektívnej zaujatosti zákonného sudcu. Okresný súd sa vyjadril, že oprávnená sa mala domáhať 10 rokov bezúspešne svojho práva (vyplatenie podielu z vyporiadania BSM) a bolo by podľa názoru okresného súdu nespravodlivé zaviazať oprávnenú na náhradu trov sťažnostného konania. K uvedenému sťažovateľ uviedol, že oprávnená si pri podávaní návrhu na vykonanie exekúcie musela byť vedomá, že jej pohľadávka je právne nevymáhateľná, pretože si túto pohľadávku už predtým prihlásila do konkurzu. Ďalej tvrdil, že práve oprávnená by mala znášať riziko neúspechu v konaní obzvlášť v prípade, keď si tohto zrejmého neúspechu bola alebo mala byť vedomá. Podľa názoru sťažovateľa mal okresný súd hodnotiť predovšetkým to, čo predchádzalo vydaniu exekučného titulu za situácie, keď nepozná obsah spisu základného konania. Sťažovateľ tvrdil, že bol v základnom konaní v plnom rozsahu úspešný s odôvodnením, že sťažovateľka nemá reálny nárok na vyplatenie pohľadávky, pretože nepomerne viac uhradil na spoločné dlhy sťažovateľ (rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 16Co/160/2018 z 30. júna 2020). Rovnako tvrdil, že ak Exekučný poriadok výslovne neupravuje trovy sťažnostného konania, neznamená to, že by takýto nárok bol zo zákona vylúčený. Je nevyhnutné podľa názoru sťažovateľa aplikovať subsidiárnu úpravu CSP, ktorá vyžaduje použitie analógie. V závere poukázal na odlišnú rozhodovaciu prax okresného súdu sp. zn. 63Ek/82/2024 z 28. júna 2024, v ktorom bol povinnému priznaný nárok na náhradu trov sťažnostného konania, aj napriek tomu, že žiadne trovy sťažnostného konania povinnému nevznikli. Sťažovateľ je preto toho názoru, že ak by bol oprávnený úspešný, nárok by mu vznikol a povinný by bol zaviazaný na jeho úhradu.

III.
Posúdenie ústavnej sťažnosti

11. Ústavná sťažnosť sťažovateľa smeruje proti namietanému uzneseniu v časti nepriznania náhrady trov sťažnostného konania.

12. Súčasťou stabilizovanej judikatúry ústavného súdu je aj doktrína možných zásahov ústavného súdu do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov vo veciach patriacich do ich právomoci. Ústavný súd predovšetkým pripomína, že je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124

ústavy) a vo vzťahu k všeobecným súdom nie je prieskumným súdom ani riadnou či mimoriadnou opravnou inštanciou (I. ÚS 19/02, I. ÚS 31/05). Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmavať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmavať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách (II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96, I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01).

13. Podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obdobne aj práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru spočíva v tom, že každý sa môže domáhať ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktorú tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonáva (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ústavy).

14. Vychádzajúc aj z doktríny minimalizácie zásahov ústavného súdu do činnosti orgánov verejnej moci (IV. ÚS 303/04, III. ÚS 770/2016), ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre opakovane pripomína, že rozhodovanie všeobecného súdu o trovách konania ako o integrálnej súčasti súdneho konania je zásadne výsadou všeobecného súdu. V rámci tohto rozhodovania ide vždy o aplikáciu jednoduchého práva. Ústavný súd preto pri posudzovaní problematiky trov konania, t. j. problematiky vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickej povahy, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k zrušeniu výroku o trovách konania pristupuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces) extrémnym spôsobom alebo že bolo zasiahnuté aj iné právo (porov. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011). Inak povedané, problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení aplikovateľného právneho predpisu, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle (I. ÚS 40/2012, I. ÚS 630/2017).

15. Vyšší súdny úradník vo výroku III nepriznal sťažovateľovi nárok na náhradu trov exekučného konania, pretože si ho sťažovateľ neuplatnil. S právnym posúdením veci sa sudca okresného súdu v tejto časti nestotožnil a uznesenie vyššieho súdneho úradníka v časti nepriznania nároku na náhradu trov exekučného konania zrušil a žiadnemu z účastníkov nepriznal náhradu trov sťažnostného konania.

16. Ústavný súd obdobné námietky posudzoval v uznesení sp. zn. III. ÚS 420/2023 z 18. augusta 2023 a v uznesení sp. zn. II. ÚS 199/2024 zo 17. apríla 2024. Ústavný súd sa s uvedenými právnymi názormi vyplývajúcimi z uznesení stotožňuje, považuje ich za plne aplikovateľné aj v prerokovávanej veci, a preto na ne v celom rozsahu poukazuje.

17. V uvedených uzneseniach ústavný súd poukázal na to, že v ustanoveniach o sťažnosti ako osobitného prostriedku nápravy nesprávnosti uznesení vyššieho súdneho úradníka niet žiadnych ustanovení, že by všeobecným súdom bola daná právomoc osobitne rozhodovať o trovách „sťažnostného“ konania. Preto ani zo systematického pohľadu na zákonnú úpravu náhrady trov konania nemožno dospieť k záveru, že Civilný sporový poriadok predpokladá alebo súdom prvej inštancie stanovuje rozhodovať o náhrade trov sťažnosti potom, keď o náhrade trov konania prvej

inštancie rozhodli v súlade so zákonom v rozhodnutí, ktorým konanie na tejto inštancii všeobecného súdnictva končí. Ústavný súd rovnako poukázal na rôzne prípady procesnej aktivity strany sporu po právoplatnosti rozsudku vo veci samej, ktorá môže vyžadovať aj právne zastúpenie (vyčíslenie trov konania, žiadosť o vyznačenie právoplatnosti rozhodnutia, opravy vád rozsudku mimo uplatnenia riadneho opravného prostriedku – napr. návrh na opravu chyby v písaní a počítaní alebo návrh na doplnenie rozsudku). V tejto súvislosti ústavný súd uviedol, že ani pri týchto prostriedkoch nápravy, na ktoré je funkčne príslušný súd prvej inštancie, rovnako ako pri sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka, zákon nepredpokladá ďalšie rozhodovanie o náhrade trov konania. Ďalej dodal, že rozhodovanie o náhrade trov konania nie je cieľom sporového konania, ale zjednodušeným a koncentrovaným nástrojom na zabezpečenie náhrady ujmy, ktorá strane vznikla v súvislosti s uplatňovaním jej hmotného práva ako celku rôznych činností, a preto nie je dôvod na to, aby takáto sprievodná vedľajšia rozhodovacia činnosť všeobecných súdov, ktorá sa realizuje v jeho prvej inštancii, bola vôbec rozložená do nekonečného množstva rozhodnutí o trovách jednotlivých štádií konania, napríklad aj v súvislosti so sťažnosťou proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka.

18. Vychádzajúc z premisy, že neexistuje zákonný podklad na to, aby okresný súd vo svojom rozhodnutí o sťažnosti proti uzneseniu vyššieho súdneho úradníka vôbec o náhrade trov „sťažnostného konania“ rozhodoval, okresný súd rozhodol vo veci výšky náhrady trov konania spôsobom, ktorý nesignalizuje žiaden závažný procesný exces ani zásah do uplatnených práv sťažovateľa. Keďže v danom prípade okresný súd pri svojom rozhodovaní nevybočil z existujúceho rámca platných a účinných právnych predpisov, ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľom uplatnená námietka o ústavnej neudržateľnosti namietaného uznesenia nemá opodstatnenie. Z uvedeného dôvodu preto ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovel.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. novembra 2024

Peter Molnár
predseda senátu